

TELEGRAFUL ROMANU.

Nr. 89. ANUL XVII.

Telegrafu este de done ori pe septe-mana: joi'a si Dumineca. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la expeditura foiei pe afara la c. r. poste, cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate catre expeditura. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. ear pe o jumatate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumatate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si fieri straine pe anu 12 p. e. 1/2 anu, 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu, pentru a dou'a ora cu 5 1/2 cr. si pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Sabiu, in 9/21 Novembre 1869.

Dia onomastica a Maj. Sele Imperaticei si Reginei.

Vineri in 7/19 Novembre s'a serbatu dia onomastica a Maj. Sele Imp. si Reginei **E l i s a b e t ' a**. Din caus'a acestui evenimentu scumpu pentru poporele din monarchia si aici in Sabiu in biseric'a gr. or. din cetate, precum si in bisericile altoru confessiuni, s'a celebratu servitiu dumnediescu pentru indelung'a si fericit'a vietia a Maj. Sele.

Dumnedien, carele cauta cu indurare asup'r'a tuturoru omeniloru va primi rugaciunile inaltiate in acesta di, si va reversa milele si darurile sele preste capetele unsloru sei si preste cele ale tuturoru cati se afla sub sceptrulu monarchiei nostre.

Meditatiuni politice.

II.

Pare ca nici odata nu au venitu realitatea intr'ajutorulu politiciloru facetori de istoria ca in anii din urma. Mai inainte numai cu cinci diecenii si jumatate erau omenii cu multo mai idealisti, creau o idea si voiau sa imbrace omenimea in trens'a fara de a o intreb'a pre omenime deca i se nimeresce ide'a seu ba dupa croial'a facuta de ei. Asia Franci'a cu libertatea ce vrea sa o obruda in tote partile cu armele, si mai pre urma puterile ce siedeau la mes'a verde se incheia tratatulu dela Vien'a (1815) cu absolutismulu din „mil'a lui Dumnedieu.“

Anulu 1848 a fostu o noua doveda despre neajunsulu traterei ideiloru mari in teoria si apoi despre nisuinti'a a teoretis'a asi'a dicendu libertatea poporeloru. In Franci'a republic'a devine imperialismu pe omeni'a unei persone, in Germani'a etc. Iera se inlocuiesce constitutionalismulu prin absolutismulu si unde au ramasu neatacatu acestu din urma se asi'edia mai bine.

Anulu 1859 aduce ce-va nou pre tapetu, vine principiulu seu ide'a nationalitatiloru si in parte se si pune in lucrare. In anulu urmarorin ea afla primire mai in tote partile Europei cu deosebirea ca nu pote strabate pretutindinea de remasitiele ideiloru neclarificate de mai inainte. O confusiune de idei se nasce, drepturile nationali se amesteca, in unele parti, cu drepturi istorice, iera in alte parti mai tiermurite se nasce idei de cuceriri pre campulu nationale.

Procesulu cestu din urma s'a desvoltatu cu deosebire in monarchi'a nostra, unde pana acum s'a incercatu candu germanismulu, candu magiarismulu, candu ambe deodata sa cucerisca pre slavi si pre romani nationalitatiloru loro.

Dara evenimentulu din 1859 se pare ca a trezitu unu doru unu simtiu de egalitate pentru tote poporele din monarchi'a nostra. Era se fia tote egalu multiamite si in micu sa se realizeze in monarchi'a nostra, ceea ce se crede ca are sa se intemple in Europ'a.

Inse drepturi istorice si „missiuni de a lat'i cultur'a in orientu“ a aprinsu in unele popore poft'a de a fi cele dintai, seu mai pre deasup'r'a, si asi'a incorporarea ideei celei mari egalitare nascendu-se nu a semenatu cu ceea ce promitea ca va semana. Impregiurarea acest'a devine unu midilocu de jocu diplomaticu intre elementulu germanu si magiaru.

Suntemu numai la anii 1860 si 1861. Anii urmatori se pareau ca in Austri'a decudu lupt'a pentru o centralizare constitutiunale seu o constituire centrale a imperiului cu coloritu de tendintie germanisatorie. Periodulu acestui amestecu e scurtu. Elu dureza numai pana la 1865.

Aici aru fi acum sa stamu mai multu, aici aru trebui sa intramu in mai multe amenunte spre a cunoasca trecerea cea pentru multi inca pana astadi neprecepta la cele intemplate in anii urmatori. Nu-

mai asi'a putemu mesura tote intemprările cu cumpenele cele adeverate si numai asi'a vomu pute cunoasca si caus'a loro, ca a trebuitu ca asi'a sa vina lucrurile si de aci vomu pute apoi in fine combina deca viitorulu are sa ne intorca la trecutulu fostu, seu deca are sa ne duca la unu ce nou necunoscutu, bunu seu reu pentru noi, si bunu seu reu pentru societatea nostra din statulu nostru.

Eveneminte politice.

Despre deschiderea canalulu de Suez ne aduse telegrafulu scirea ca in 17 au luat parte la festivitata deschiderei si Maj. Sea Imperatulu si Regele.

Diet'a galitiana a facutu ca sa se vorbeasca multu despre dens'a in sesiunea acest'a. Din cele ce impartasimu mai la vale despre dens'a vedemu cu multiamire, ca celu putienu o parte din poloni incepu a cugeta mai umanu de compatriotii loro ruteni. Si la ocaziunea inchearei siedintieloru, Marsialulu tierrei principele Sapieha, se esprima astfelu despre impacarea cu rutenii: Seculi intregi amu traitu noi in pace. Nenorocirea inse a voitu, ca sa succeda inimiciloru nostri a ne invrasbi unii cu altii. Si ce a fostu urmare? Din unu poporu tare prin concordia ne amu schimbatu in unulu impartitu in doue si amu caditu. Sa terminamu odata cert'a acest'a fatale si sa basamu intielegerea nostra pre acele doue principie, cari producu totu-dean'a frapte salitari, pre libertate si dreptate. — Nu e mai patienu insemnata alta expectatiune a principelui Sapieha, carea din unele parti se esplica de ostile regimului. Elu dice ca potu fi siguri deputatii ca unele concluse ale dietei nu se voru sanctiona, pentru ca diet'a voiesce autonomi'a tierrei pre candu regimulu voiesce sa centralizeze totu in Vien'a. Vorbindu despre resolutiunea dietei din anulu trecut, dice ca ministeriulu a voitu sa o nimicesca dara nu a avutu curagiulu si in fine esprima speranti'a ca acea resolutiune va ave rezultatele dorite dupa dens'a.

Din campulu luptei suntu scirile si acum neliniscitorie. Pusetiunea locale inlesnesce resculati-loru ca sa apara din nou dupa ce se crede ca suntu suprimati. Sciri mai detaiate inca lipsescu pana acum.

Diet'a Ungariel.

Siedinti'a din 15 Novembre. Presiedinte Somsich. Pre bancile ministeriali se afla Bedecovics, Miko, Gorové, Eötvös. Dupa autenticarea protocolulu anuncia presiedintele mai multe incurse intre cari cea mai insemnata e a orasiulu Güns, carele cere regularea municipieloru. Michailu Horvath asterne patru suplici pentru erigerea unei academie de drepturi in Segedinu.

Ladislau Buteanu interpeleza pre ministru de justitia: deca patent'a urbariale emisa in Octobru 1868 pentru Transilvani'a se refere si la asi'a numitele p a r t e s ? — Se transpune ministeriulu.

Al. Fodröczy interpeleza pre ministeriulu intregu: deca are cunoscintia despre procederea neumana a autoritatiloru militare fatia cu resculatii din Cattaro si deca are, facutau pasii necesari spre a schimb'a procederea acelor autoritati conformu intereselor umanitatiei. — Se transpune ministeriulu.

Carolu Bobory dice ca deputatulu Mih. Horvath e denumitu Episcopu santitu in Tribunalu si prin acest'a a devenitu membru alu casei de susu. Elu nu pretinde ca Horvath sa mearga la Scaunulu seu, caci oratorulu nici nu scie unde e Scaunulu, inse afirma, ca cineva nu pote fi si mem-

bru alu casei magnatiloru si alu casei deputatiloru. Provoca dara pre presiedinte sa escrie in loculu lui Horvath alta alegere.

Presiedintele cere ca vorbitoriulu sa dea in scrisu propunerea sea, ceea ce dep. si promite a face.

Venindu cas'a la ordinea dllei se pune la votu legea de recrutare pre an. 1870 si voteza de a se primi proiectulu in discutere speciale 192 contra 108 deputati; presiedintele nu voteza.

Cast'a trece la discuterea speciale a legii a carei titulu suna: „Proiectu de lege in privinti'a votarei recrutiloru de lipsa in 1870 pentru despartimintele armatei de linie unguresci si marina.“

Gabr. V ar a d y motivandu mai pre largu, propune sa se dica in locu de pentru „despartimintele de linia unguresci“, pentru armat'a unguresca“. Propunerea sea e identica cu votulu separatulu alu sectiunei 9.

Gregoriu Patrubani spriginesce pre Varady din puuctu de vedere alu legalitatiei.

Hofmann crede ca ambe expresiunile adeca celu din proiectu si celu din propunere suntu corecte pentru ca suntu basate pre lege; se pronuncia pentru V ar a d y.

Asemenea si Simonyi.

Carolu Kerkapoly dice ca regimulu nu voiesce sa sterga nici unu cuventu din lege; e intrebarea inse deca este de lipsa sa se repetiesca totu de un'a cuventulu acest'a. Recomanda pre celu din proiectu ca mai corespundietoriu spiritulu legei de armare si recomanda spre primire titulu statoritulu de regimu.

Col. Tisz a sustiene ca deca se primesce titulu dupa cum lu recomanda regimulu, atunci expresiunea „armat'a unguresca“ din art. 49 : 1868 nu mai g e n e z a pre nimenea si fara de aceea prin dicerea „armata comuna“, cuvintele „armat'a unguresca“ deviau unu non sensu. Voteza pentru propunerea lui Varady.

Mai iau parte la discuterea titulu G a j z a g o care se declara pentru conceperea comisiunei centrale; Nyary si Csernatony pentru propunerea lui Varady. Venindu la votu ceru mai multi deputati din stanga votare nominal. Resultatulu e celu urmatoriu: se primesce testulu comisiunei (de mai susu) cu o majoritate de 30 voturi. Absenti au fostu 142 de deputati.

Dupa aceea se mai desbatu unii §§. si apoi trece cas'a la altu objectu, la proiectulu de concludu alu lui G u b o d y pentru impreunarea drumuriloru de feru unguresci cu cele turcesci preste Belgradu. Cas'a privesce proiectulu, dupa unele deslusiri ale ministrulu de comunicatiune, de supflue.

Revista diuaristica.

„Adunarea nationala“ se vede ca si-a facutu de problema de a combate abuzulu din pres'a opusetiunei, carea, bone rele, combate tote actele guvernulu actualu din Romani'a. Mentinat'a foia imputa opusetiunei purtarea in afacerile jidovesci si dupa ce arunca tote venirile jidoviloru celoru mii renumiti cum e O r e m i e u x, M o n t e f i o r e si altii, in capulu opusetiunei, arata ca ministrulu actualu de interne candu a prrovocatu pres'a sa-i areto calea cea mai buna de a deslega cestiunea acest'a, pres'a opusetiunei parte au tacutu, parte l'au insultatu pentru ceea ce a intreprinsu elu. Vine apoi sa vorbeasca de cestiunea juridictiuniloru consularie, cari inca apasa greu Romani'a despre carea vorbeasca astfelu:

O alta cestiune nu mai putienu vitale pentru natiune e deja la ordinea dllei: juridictiunea con-

